

त्रैकाल्येप्रातःपूर्वरात्रेऽपररात्रे चैत्येबद्धमूलतरौ वृक्षाग्रेषुवृक्षपुरतः ॥ २५ ॥ कोष्ठेहृदयपुंडरीके एकाग्रं यथास्यात्तथानित्यं वस्तु भांडं धनाद्युपकरणं तन्मनाः भांडमिव नित्यमनानित्यं चिंतयेत् ॥ २६ ॥ ये नोपायेन पूर्वोक्तेन व्यक्तालंबनेन अव्यक्तालंबनेन वा ॥ २७ ॥ २८ ॥ नाभिष्वजेतनपरिगृह्णीयात्परिग्रहो हि दुःखाद्येत्युक्तेः ॥ २९ ॥ अपवादयेत् निंदेत् स्वार्थे णिच् ॥ ३० ॥ मातरि श्वनः वायोः सधर्मा तुल्यधर्मा असंगोऽनिकेतश्च ॥ ३१ ॥ शब्दब्रह्मप्रणवः अतिवर्तते स्वार्थापरोक्षीकरणेन अत्यंतं प्रकाशते ॥ ३२ ॥ प्रजाः कांचनलाभार्थं वेदनार्ताः दृष्ट्वा एतस्मिन् वित्तार्जनादिमार्गे विरतो विरक्तः विरमेत् वित्तार्जनादिभ्यः न च मोहितो भवेत् ॥ ३३ ॥ श्रद्धावानेवात्राधिकारीत्याह अपीति वर्णावरुष्टः शूद्रः एतेन तत्त्वमस्यादिवाक्यार्थविचारात्मके सांख्ये त्रैवर्णिका एवाधिकारिणः मनोनिरोधाख्ये योगमार्गे तु स्त्रीशूद्राद

कुर्यात्परिचयं योगे त्रैकाल्ये नियतो मुनिः ॥ गिरिशृंगे तथा चैत्ये वृक्षाग्रेषु च योजयेत् ॥ २५ ॥ संनियम्येन्द्रियग्रामं कोष्ठे भांडमना इव ॥ एकाग्रं चिंतयेन्नित्यं योगान्नो द्वेजयेन्मनः ॥ २६ ॥ येनोपायेन शक्येत संनियंतुं चलं मनः ॥ तंच मुक्तो निषेवेत न चैव विचलेत्ततः ॥ २७ ॥ शून्या गिरिगुहाश्चैव देवतायतनानि च ॥ शून्या गाराणि चैकाग्रो निवासार्थमुपक्रमेत् ॥ २८ ॥ नाभिष्वजेत्परं वाचा कर्मणामनसापि वा ॥ उपेक्षको यताहारो लब्धालब्धे समो भवेत् ॥ २९ ॥ यश्चैनमभिनंदे तयश्चैनमपवादयेत् ॥ समस्तयोश्चाप्युभयोर्नाभिध्यायेच्छुभाशुभं ॥ ३० ॥ न प्रहृष्येत्तलाभेषु नालाभेषु च चिंतयेत् ॥ समः सर्वेषु भूतेषु सधर्मा मातरि श्वनः ॥ ३१ ॥ एवं स्वस्थात्मनः साधोः सर्वत्र समदर्शिनः ॥ षण्मासान्नित्ययुक्तस्य शब्दब्रह्मातिवर्तते ॥ ३२ ॥ वेदनार्ताः प्रजा दृष्ट्वा समलोष्ठाश्मकांचनः ॥ एतस्मिन् विरतो मार्गे विरमेन्न च मोहितः ॥ ३३ ॥ अपि वर्णावरुष्टस्तु नारीवाधर्मकांक्षिणी ॥ तावप्येतेन मार्गेण गच्छेतां परमां गतिं ॥ ३४ ॥ अजं पुराणमजरं सनातनं यदिन्द्रियैरुपलभेत निश्चलैः ॥ अणोरणीयो महतो महत्तरं तदात्मना पश्यति मुक्तमात्मवान् ॥ ३५ ॥

योप्यधिकारिण इति गम्यते ॥ ३४ ॥ योगविद्यामुपसंहरति अजमिति इन्द्रियैर्मनोबुद्धियुक्तैर्निश्चलैः सद्भिरुपलक्षितं यत्नामरूपातीतं स्वरूपं तदेव अजं जन्महीनं यतः पुराणं पुरापिनवं अतएव अजरं सर्वभाववि कारहीनं अतः सनातनं नित्यमेकरूपं वस्तु उपलभेत तद्वस्तु अणोरप्यणीयः दुर्लक्ष्यमित्यर्थः महतोपि महत्तरं अनंतमित्यर्थः तत् आत्मना बुद्ध्या मुक्तं आत्मवान् जितचित्तः पश्यति एतेन यदा पंचावतिष्ठन्ते ज्ञानानि मनसा सह बुद्धिश्च न विचेष्टिता माहुः परमां गतिं तां योगमिति मन्यते स्थिरा मिन्द्रियधारणां अप्रमत्तस्तदा भवति योगो हि प्रभवान्प्ययाविति श्रुतेरर्थो दर्शितः ॥ ३५ ॥